නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

අභිධම්මපිටක

සංගායනස්ස පුච්ඡා විස්සජ්ජනා

පුච්ඡා – පඨමමහාසංගීතිකාලෙ ආවුසො ධම්මසංගාහකා මහාකස්සපාදයො මහාථෙරවරා පොරාණසංගීතිකාරා පඨමං විනයපිටකං සංගායිත්වා සුත්තන්තපිටකෙ ච දීඝමජ්ඣිමසංයුත්තඅඞ්ගුත්තරසංඛාතෙ චත්තාරො මහානිකායෙ සංගායිත්වා තදනන්තරං කිං නාම පාවචනං සංගායිංසු.

විස්සජ්ජනා – පඨමමහාසංගීතිකාලෙ භන්තෙ ධම්මසංගාහකා මහාකස්සපාදයො මහාථෙරවරා පොරාණසංගීතිකාරා පඨමං විනයපිටකං සංගායිත්වා සුත්තන්තපිටකෙ ච දීඝමජ්ඣිමසංයුත්තඅඞ්ගුත්තරසංඛාතෙ චත්තාරො නිකායෙ සංගායිත්වා තදනන්තරං අභිධම්මපිටකං නාම පාවචනං සංගායිංසු.

පුච්ඡා – ඉමිස්සම්පි ආවුසො ඡට්ඨසංගීතියං සකලඤ්චෙව විනයපිටකං සංගීතං, තෙ ච චත්තාරො මහානිකායා. කාලො දානි ආවුසො සම්පත්තො අභිධම්මපිටකං සංගායිතුං, තස්මාහං තං තත්ථ පුච්ඡිතබ්බානි පුච්ඡිස්සාමි. අභිධම්මො නාමෙස ආවුසො කෙනට්ඨෙන අභිධම්මොති වුච්චති.

විස්සජ්ජනා – ධම්මාතිරෙක ධම්මවිසෙසට්ඨෙන භන්තෙ අභිධම්මොති වුච්චති.

පුච්ඡා – සො පනෙස ආවුසො අභිධම්මො කෙන කත්ථ කදා ච අධිගතො.

විස්සජ්ජනා – සො ඛො භන්තෙ අභිධම්මො සබ්බඤ්ඤුබුද්ධෙන මහාබොධිමණ්ඩමූලෙ වෙසාඛපුණ්ණමියං යථාභූතං අධිගතො.

පුච්ඡා – කත්ථ පනෙස ආවුසො අභිධම්මො භගවතා කදා ච විචිතො.

විස්සජ්ජනා – සො ඛො භන්තෙ අභිධම්මො භගවතා මහාබොධිමණ්ඩෙ රතනඝරසත්තාහෙ විචිතො.

පුච්ඡා – කත්ථ පනෙස ආවුසො අභිධම්මො භගවතා කදා කස්සත්ථාය ච දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – සො ඛො භන්තෙ අභිධම්මො භගවතා දෙවෙසු තාවතිංසෙසු පාරිච්ඡත්තකමූලම්හි පණ්ඩුකම්බලසිලායං අභිසම්බොධිතො සත්තමෙ වස්සෙ මාතරං පමුඛං කත්වා දසහි චක්කවාළසහස්සෙහි ආගම්ම සන්නිසින්නානං දෙවතානං චතුරොඝනිත්ථරණත්ථාය අන්තො වස්සං දෙසිතො.

පුච්ඡා – කෙනෙස ආවුසො අභිධම්මො පඨමං මනුස්සලොකෙ පතිග්ගහිතො, කස්ස ච පුන තෙන දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – ආයස්මතා භන්තෙ සාරිපුත්තත්ථෙරෙන ධම්මසෙනාපතිනා එස අභිධම්මො පඨමං මනුස්සලොකෙ පතිග්ගහිතො, තෙනෙව භන්තෙ ආයස්මතා සාරිපුත්තත්ථෙරෙන අත්තනො සද්ධිවිහාරිකානං පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං දෙසිතො.

පුච්ඡා – කෙ ආවුසො සික්ඛන්ති.

විස්සජ්ජනා – සෙඛා ච භන්තෙ පුථුජ්ජනා කල්‍යාණකා ච සික්ඛන්ති.

පුච්ඡා – කෙ ආවුසො සික්ඛිතසික්ඛා.

විස්සජ්ජනා – අරහන්තො භන්තෙ සික්ඛිතසික්ඛා.

පුච්ඡා – කෙ ආවුසො ධාරෙන්ති.

විස්සජ්ජනා – යෙසං භන්තෙ වත්තති, තෙ ධාරෙන්ති.

පුච්ඡා – කස්ස ආවුසො වචනං.

විස්සජ්ජනා – භගවතො භන්තෙ වචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

පුච්ඡා – කෙනාවුසො ආභතං.

විස්සජ්ජනා – පරංපරාය භන්තෙ ආභතං.

ධම්මසඞ්ගණී

පුච්ඡා – සො පනෙස ආවුසො අභිධම්මො ධම්මසඞ්ගණිවිභඞ්ගාදිපකරණපරිච්ඡෙදවසෙන සත්තවිධො. තෙසු පඨමං භගවතා කතරං පකරණං දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – පඨමං භන්තෙ ධම්මසඞ්ගණිපකරණං භගවතා දෙසිතං.

පුච්ඡා – ධම්මසඞ්ගණියං ආවුසො අත්ථි මාතිකා, අත්ථි පදභාජනීයං. තෙසු මාතිකං නික්ඛිපන්තෙන භගවතා කතං නික්ඛිත්තා.

විස්සජ්ජනා – මාතිකං භන්තෙ නික්ඛිපන්තෙන භගවතා ''කුසලා ධම්මා අකුසලා ධම්මා අබ්‍යාකතා ධම්මා. සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා. විපාකා ධම්මා විපාකධම්මධම්මා නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා''ති එවමාදිනා ද්වාවීසතියා තිකානං වසෙන. ''හෙතූ ධම්මා න හෙතූ ධම්මා. සහෙතුකා ධම්මා අහෙතුකා ධම්මා.

හෙතුසම්පයුත්තා ධම්මා හෙතුවිප්පයුත්තා ධම්මා. හෙතූ චෙව ධම්මා සහෙතුකා ච සහෙතුකා චෙව ධම්මා න ච හෙතූ. හෙතූ චෙව ධම්මා හෙතුසම්පයුත්තා ච හෙතුසම්පයුත්තා චෙව ධම්මා න ච හෙතූ. න හෙතූ ඛො පන ධම්මා සහෙතුකාපි අහෙතුකාපී''ති එවමාදිනා දුකසතානඤ්ච වසෙන මාතිකා නික්ඛිත්තා.

කාමාවචරකුසල

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ධම්මසඞ්ගණියං පදභාජනීයෙ චිත්තුප්පාදකණ්ඩෙ කුසලා ධම්මාතිපදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා කථං කාමාවචරකුසලං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ධම්මසඞ්ගණිපකරණෙ චිත්තුප්පාදකණ්ඩෙ කුසලා ධම්මාති පදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා ''කතමෙ ධම්මා කුසලා. යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති වෙදනා හොති සඤ්ඤා හොති චෙතනා හොති චිත්තං හොති විතක්කො හොති විචාරො හොති පීති හොති සුඛං හොති චිත්තස්සෙකග්ගතා හොති''ති එවමාදිනා කාමාවචරකුසලං තීහි මහාවාරෙහි විභජිත්වා දෙසිතං.

රූපාවචරකුසල

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ධම්මසඞ්ගණීපාළියං චිත්තුප්පාදකණ්ඩෙ කුසලා ධම්මාති පදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා කථං රූපාවචරකුසලඤ්ච අරූපාවචරකුසලඤ්ච විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – රූපාවචරකුසලඤ්ච අරූපාවචරකුසලඤ්ච භන්තෙ ''කතමෙ ධම්මා කුසලා. යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණ''න්ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො දෙසිතං.

ලොකුත්තරාකුසල

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ධම්මසඞ්ගණීපාළියං චිත්තුප්පාදකණ්ඩෙ කුසලා ධම්මාති පදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා කථං ලොකුත්තරකුසලං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ධම්මසඞ්ගණියං චිත්තුප්පාදකණ්ඩෙ කුසලා ධම්මාති පදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා ''කතමෙ ධම්මා කුසලා. යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි...පෙ.... පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤ''න්ති එවමාදිනා භගවතා ලොකුත්තරකුසලං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

අකුසල

පුච්ඡා – තත්ථෙව ආවුසො අකුසලා ධම්මාති මාතිකාපදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා කථං අකුසලං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – තත්ථෙව භන්තෙ අකුසලා ධම්මාති මාතිකාපදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා ''කතමෙ ධම්මා අකුසලා. යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති වෙදනා හොති සඤ්ඤා හොති චෙතනා හොති චිත්තං හොතී''ති එවමාදිනා අකුසලං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

අබ්‍යාකත

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ධම්මසඞ්ගණීපාළියං චිත්තුප්පාදකණ්ඩරූපකණ්ඩෙසු අබ්‍යාකතා ධම්මාති මාතිකාපදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා කථං අබ්‍යාකතා ධම්මා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ධම්මසඞ්ගණියං අබ්‍යාකතා ධම්මාති පදස්ස අත්ථං විභජන්තෙන භගවතා ''කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා. යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති වෙදනා හොති සඤ්ඤා හොති චෙතනා හොති චිත්තං හොතී''ති එවමාදිනා ච චිත්තුප්පාදකණ්ඩෙ, රූපකණ්ඩෙ ච ''කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා. කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා. සබ්බඤ්ච රූපං අසඞ්ඛතා ච ධාතු. ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා''ති එවමාදිනා ච අබ්‍යාකතා ධම්මා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විභඞ්ග

පුච්ඡා – සත්තසු ආවුසො අභිධම්මප්පකරණෙසු විභඞ්ගප්පකරණෙ භගවතා කති විභඞ්ගා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ සත්තසු පකරණෙසු දුතියෙ විභඞ්ගප්පකරණෙ ඛන්ධවිභඞ්ගො ආයතනවිභඞ්ගො ධාතුවිභඞ්ගො සච්චවිභඞ්ගො ඉන්ද්‍රියවිභඞ්ගො පටිච්චසමුප්පාදවිභඞ්ගො සතිපට්ඨානවිභඞ්ගො සම්මප්පධානවිභඞ්ගො ඉද්ධිපාදවිභඞ්ගො බොජ්ඣඞ්ගවිභඞ්ගො මග්ගඞ්ගවිභඞ්ගො ඣානවිභඞ්ගො අප්පමඤ්ඤාවිභඞ්ගො සික්ඛාපදවිභඞ්ගො පටිසම්භිදාවිභඞ්ගො ඤාණවිභඞ්ගො ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ගො ධම්මහදයවිභඞ්ගොති භගවතා අට්ඨාරස විභඞ්ගා දෙසිතා.

ඛන්ධවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙසු ආවුසො අට්ඨාරසසු විභඞ්ගෙසු පඨමෙ ඛන්ධවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං ඛන්ධා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – තෙසු භන්තෙ අට්ඨාරසසු විභඞ්ගෙසු පඨමෙ ඛන්ධවිභඞ්ගෙ ''පඤ්චක්ඛන්ධා රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. තත්ථ කතමො රූපක්ඛන්ධො, යංකිඤ්චි රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා, තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසඞ්ඛිපිත්වා අයං වුච්චති රූපක්ඛන්ධො''ති එවමාදිනා සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහානයෙහි භගවතා ඛන්ධා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

ආයතනවිභඞ්ග

පුච්ඡා – දුතියෙ පන ආවුසො ආයතනවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං ආයතනානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

විස්සජ්ජනා – දුතියෙ භන්තෙ ආයතනවිභඞ්ගෙ ''ද්වාදසායතනානි චක්ඛායතනං රූපායතනං සොතායතනං සද්දායතනං ඝානායතනං ගන්ධායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං. චක්ඛුං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං, රූපා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා''ති එවමාදිනා භගවතා සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහෙව ආයතනානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

ධාතුවිභඞ්ග

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො විභඞ්ගප්පකරණෙ තතියෙ ධාතුවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං ධාතුයො විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – තතියෙ භන්තෙ ධාතුවිභඞ්ගෙ ‘‘ඡ ධාතුයො පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු ආකාසධාතු විඤ්ඤාණධාතු’’ති භන්තෙ සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහානයෙහි භගවතා ධාතුයො විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

සච්චවිභඞ්ග

පුච්ඡා – චතුත්ථෙ පන ආවුසො සච්චවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං සච්චානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

විස්සජ්ජනා – චතුත්ථෙ භන්තෙ සච්චවිභඞ්ගෙ ‘‘චත්තාරි අරියසච්චානි දුක්ඛං අරියසච්චං, දුක්ඛසමුදයං අරියසච්චං, දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං. තත්ථ කතමං දුක්ඛං අරියසච්චං, ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණම්පි දුක්ඛං, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො, පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො, යම්පිච්ඡං න ලභති, තම්පි දුක්ඛං, සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා’’ති එවමාදිනා සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහානයෙහි භගවතා සච්චානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

ඉන්ද්‍රියවිභඞ්ග

පුච්ඡා – පඤ්චමෙ පන ආවුසො ඉන්ද්‍රියවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං ඉන්ද්‍රියානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

විස්සජ්ජනා – පඤ්චමෙ පන භන්තෙ ඉන්ද්‍රියවිභඞ්ගෙ ‘‘බාවීසතින්ද්‍රියානි චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝානින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං…පෙ…. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’න්ති එවමාදිනා අභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි ද්වීහි මහානයෙහි භගවතා ඉන්ද්‍රියානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

පටිච්චසමුප්පාද විභඞ්ග

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො විභඞ්ගප්පකරණෙ ඡට්ඨෙ පටිච්චසමුප්පාදවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං පටිච්චසමුප්පාදො විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – ඡට්ඨෙ භන්තෙ පටිච්චසමුප්පාදවිභඞ්ගෙ ‘‘අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා…පෙ…. සමුදයො හොතී’’ති එවමාදිනා භගවතා පටිච්චසමුප්පාදො සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයසඞ්ඛාතෙහි ද්වීහි මහානයෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

සතිපට්ඨානවිභඞ්ග

පුච්ඡා – සත්තමෙ පන ආවුසො සතිපට්ඨානවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං සතිපට්ඨානා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – සත්තමෙ භන්තෙ සතිපට්ඨානවිභඞ්ගෙ ‘‘චත්තාරො සතිපට්ඨානා ඉධ භික්ඛු අජ්ඣත්තං කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්ස’’න්ති එවමාදිනා සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහානයෙහි භගවතා සතිපට්ඨානා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

සම්මප්පධානවිභඞ්ග

පුච්ඡා – අට්ඨමෙ පන ආවුසො සම්මප්පධානවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං සම්මප්පධානා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – අට්ඨමෙ භන්තෙ සම්මප්පධානවිභඞ්ගෙ ‘‘චත්තාරො සම්මප්පධානා ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති

පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහතී''ති එවමාදිනා භගවතා සම්මප්පධානා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

ඉද්ධිපාදවිභඞ්ග

පුච්ඡා – නවමෙ පන ආවුසො ඉද්ධිපාදවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං ඉද්ධිපාදා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – නවමෙ භන්තෙ ඉද්ධිපාදවිභඞ්ගෙ ''චත්තාරො ඉද්ධිපාදා ඉධ භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති...පෙ.... වීමංසාසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙතී''ති එවමාදිනා තීහි මහානයෙහි භගවතා ඉද්ධිපාදා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

බොජ්ඣඞ්ගවිභඞ්ග

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො විභඞ්ගප්පකරණෙ දසමෙ බොජ්ඣඞ්ගවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං බොජ්ඣඞ්ගා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – දසමෙ භන්තෙ බොජ්ඣඞ්ගවිභඞ්ගෙ ''සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, ඉධ භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා හොති අනුස්සරිතා, අයං වුච්චති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො''ති එවමාදිනා භගවතා සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහි නයෙහි බොජ්ඣඞ්ගා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

මග්ගඞ්ගවිභඞ්ග

පුච්ඡා – එකාදසමෙ පන ආවුසො මග්ගඞ්ගවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං මග්ගඞ්ගා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – එකාදසමෙ භන්තෙ මග්ගඞ්ගවිභඞ්ගෙ ''අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. සෙය්‍යථිදං, සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධී''ති එවමාදිනා භගවතා සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහානයෙහි මග්ගඞ්ගා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

ඣානවිභඞ්ග

පුච්ඡා – ද්වාදසමො පන ආවුසො ඣානවිභඞ්ගො භගවතා කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – ද්වාදසමො භන්තෙ ඣානවිභඞ්ගො ''ඉධ භික්ඛු පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ පුබ්බරත්තාපරරත්තං ජාගරියානුයොගමනුයුත්තො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

අප්පමඤ්ඤාවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙරසමෙ පන ආවුසො අප්පමඤ්ඤාවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං අප්පමඤ්ඤායො විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – තෙරසමෙ භන්තෙ අප්පමඤ්ඤාවිභඞ්ගෙ ''චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො ඉධ භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං. තථා තතියං. තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරතී''ති එවමාදිනා භගවතා සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහානයෙහි අප්පමඤ්ඤායො විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

සික්ඛාපදවිභඞ්ග

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො විභඞ්ගප්පකරණෙ චුද්දසමෙ සික්ඛාපදවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං සික්ඛාපදානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

විස්සජ්ජනා – චුද්දසමෙ භන්තෙ සික්ඛාපදවිභඞ්ගෙ ''පඤ්ච සික්ඛාපදානි පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං, අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං, මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං. තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං, යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං පාණාතිපාතා විරමන්තස්සා''ති එවමාදිනා අභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි ද්වීහි මහානයෙහි භගවතා සික්ඛාපදානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

පටිසම්භිදාවිභඞ්ග

පුච්ඡා – පන්නරසමෙ පන ආවුසො පටිසම්භිදාවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං පටිසම්භිදායො විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – පන්නරසමෙ භන්තෙ පටිසම්භිදාවිභඞ්ගෙ ''චතස්සො පටිසම්භිදා අත්ථපටිසම්භිදා ධම්මපටිසම්භිදා නිරුත්තිපටිසම්භිදා පටිභානපටිසම්භිදා. අත්ථෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මෙ ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා''ති එවමාදිනා භගවතා චතස්සො පටිසම්භිදායො සුත්තන්තභාජනීයඅභිධම්මභාජනීයපඤ්හාපුච්ඡකසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහානයෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

ඤාණවිභඞ්ග

පුච්ඡා – සොළසමෙ පන ආවුසො ඤාණවිභඞ්ගෙ භගවතා කථං ඤාණානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

විස්සජ්ජනා – සොළසමෙ භන්තෙ ඤාණවිභඞ්ගෙ ''එකවිධෙන ඤාණවත්ථු පඤ්චවිඤ්ඤාණා න හෙතු, අහෙතුකා, හෙතුවිප්පයුත්තා, සප්පච්චයා , සඞ්ඛතා, අරූපා, ලොකියා, සාසවා''ති එවමාදිනා එකකතො පට්ඨාය යාව දසකා භගවතා ඤාණානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ග

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො විභඞ්ගප්පකරණෙ සත්තරසමො ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ගො භගවතා කථං දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ දුතියෙ විභඞ්ගප්පකරණෙ සත්තරසමො ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ගො ''ජාතිමදො, ගොත්තමදො, ආරොග්‍යමදො, යොබ්බනමදො, ජීවිතමදො''ති එවමාදිනා එකකතො පට්ඨාය යාව අට්ඨසතතණ්හාවිචරිතං භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

ධම්මහදයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තත්ථ ආවුසො අට්ඨාරසමො ධම්මහදයවිභඞ්ගො භගවතා කථං විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අට්ඨාරසමො භන්තෙ ධම්මහදයවිභඞ්ගො ''කති ඛන්ධා, කති ආයතනානි, කති ධාතුයො, කති සච්චානි, කති ඉන්ද්‍රියානි, කති හෙතූ, කති ආහාරා, කති ඵස්සා, කති වෙදනා, කති සඤ්ඤා, කති චෙතනා, කති චිත්තානි. පඤ්චක්ඛන්ධා, ද්වාදසායතනානි, අට්ඨාරස ධාතුයො, චත්තාරි සච්චානි, බාවීසතින්ද්‍රියානි, නව හෙතූ, චත්තාරො ආහාරා, සත්ත ඵස්සා, සත්ත වෙදනා, සත්ත සඤ්ඤා, සත්ත චෙතනා, සත්ත චිත්තානී''ති එවමාදිනා සබ්බසඞ්ගාහකාදීහි දසහි වාරෙහි භගවතා විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

පුච්ඡා – කථඤ්චාවුසො තත්ථ භගවතා උප්පාදකකම්මආයුප්පමාණවාරො විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති. දානං දත්වා, සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා අප්පෙකච්චෙ ඛත්තියමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං, අප්පෙකච්චෙ ගහපතිමහාසාලානං, අප්පෙකච්චෙ චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං, අප්පෙකච්චෙ තාවතිංසානං දෙවානං, අප්පෙකච්චෙ යාමානං දෙවානං, අප්පෙකච්චෙ තුසිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්තීති එවමාදිනා භන්තෙ තත්ථ භගවතා උප්පාදකකම්මආයුප්පමාණවාරො විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

උක්ඛිත්තා පුඤ්ඤතෙජෙන, කාමරූපගතිං ගතා;

හවග්ගතම්පි සම්පත්තා, පුනාගච්ඡන්ති දුග්ගතිං –

ධාතුකථා

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා අට්ඨාරසහි බුද්ධධම්මෙහි සමන්නාගතෙන අභිධම්මෙ අට්ඨාරසහි විභඞ්ගෙහි පටිමණ්ඩිතං දුතියං විභඞ්ගප්පකරණං දෙසෙත්වා තදනන්තරං ධාතුකථං නාම තතියං පකරණං කථං විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – තතියං භන්තෙ ධාතුකථං නාම අභිධම්මපිටකං ''සඞ්ගහො අසඞ්ගහො, සඞ්ගහිතෙන අසඞ්ගහිතං, අසඞ්ගහිතෙන සඞ්ගහිතං, සඞ්ගහිතෙන සඞ්ගහිතං, අසඞ්ගහිතෙන අසඞ්ගහිතං. සම්පයොගො විප්පයොගො, සම්පයුත්තෙන විප්පයුත්තං, විප්පයුත්තෙන සම්පයුත්තං, සම්පයුත්තෙන සම්පයුත්තං, විප්පයුත්තෙන විප්පයුත්තං. සඞ්ගහිතෙන සම්පයුත්තං විප්පයුත්තං, සම්පයුත්තෙන සඞ්ගහිතං අසඞ්ගහිතං, අසඞ්ගහිතෙන සම්පයුත්තං විප්පයුත්තං, විප්පයුත්තෙන සඞ්ගහිතං අසඞ්ගහිත''න්ති එවමාදිනා පඤ්ච මාතිකායො පඨමං නික්ඛිපිත්වා සඞ්ගහාසඞ්ගහාදීහි චුද්දසහි නයෙහි භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

පුග්ගලපඤ්ඤත්ති

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා සබ්බධාතුකුසලෙන අභිධම්මපිටකෙ තතියං ධාතුකථාපකරණං දෙසෙත්වා තදනන්තරං චතුත්ථං පුග්ගලපඤ්ඤත්තිප්පකරණං කථං විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ චතුත්ථං පුග්ගලපඤ්ඤත්තිප්පකරණං ''ඡ පඤ්ඤත්තියො ඛන්ධපඤ්ඤත්ති ආයතනපඤ්ඤත්ති ධාතුපඤ්ඤත්ති සච්චපඤ්ඤත්ති ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤත්ති පුග්ගලපඤ්ඤත්ති. කිත්තාවතා ඛන්ධානං ඛන්ධපඤ්ඤත්ති, යාවතා පඤ්චක්ඛන්ධා, රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එත්තාවතා ඛන්ධානං ඛන්ධපඤ්ඤත්තී''ති එවමාදිනා ඛන්ධායතනධාතුසච්චඉන්ද්‍රියපඤ්ඤත්තියො සංඛිත්තෙන උද්දිසිත්වා පුග්ගලපඤ්ඤත්තිං ච එකකදුකතිකචතුක්කපඤ්චකඡක්කසත්තකඅට්ඨකනවකදසකවසෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා භගවතා දෙසිතා.

කථාවත්ථු

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා සබ්බපරමත්ථපඤ්ඤත්තිධම්මකුසලෙන අභිධම්මපිටකෙ චතුත්ථං පුග්ගලපඤ්ඤත්තිප්පකරණං දෙසෙත්වා තදනන්තරං පඤ්චමං කථාවත්ථුප්පකරණං කථං දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – සබ්බපරමත්ථපඤ්ඤත්තිධම්මකුසලෙන භන්තෙ භගවතා ලොකෙ අග්ගපුග්ගලෙන අභිධම්මපිටකෙ චතුත්ථං පුග්ගලපඤ්ඤත්තිප්පකරණං දෙසෙත්වා තදනන්තරං කථාවත්ථුදෙසනාය වාරෙ සම්පත්තෙ ''අනාගතෙ මම සාවකො මොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරො නාම උප්පන්නං සාසනමලං සොධෙත්වා තතියසඞ්ගීතිං කරොන්තො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මජ්ඣෙ නිසින්නො සකවාදෙ පඤ්ච සුත්තසතානි පරවාදෙ පඤ්චාති සුත්තසහස්සං සමොධානෙත්වා, ඉමං පකරණං භාජෙස්සතී''ති තස්සොකාසං කරොන්තෙන පුග්ගලවාරෙ අට්ඨමුඛා වාදයුත්තිං ආදිං කත්වා සබ්බකථාමග්ගෙසු අසම්පුණ්ණභාණවාරත්ථාය තන්තියා මාතිකා නික්ඛෙපමත්තෙන පඤ්චමං කථාවත්ථුප්පකරණං සංඛෙපතො දෙසිතං.

පුච්ඡා – අධුනා පාකටං පනාවුසො විත්ථාරං කථාවත්ථුප්පකරණං කදා කෙන කත්ථ කථඤ්ච විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – තං ඛො භන්තෙ භගවතො නයමුඛං නිස්සාය ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන තතියසංගීතිකාලෙ පාටලිපුත්තෙ අසොකාරාමෙ සට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සානං සමාගමෙ භගවතා දින්නනයවසෙන තථාගතෙන ඨපිතමාතිකං විභජන්තෙන සකවාදෙ පඤ්චසුත්තසතානි පරවාදෙ පඤ්චාති සුත්තසහස්සං ආහරිත්වා ඉදං පරවාදමථනං අධුනා පාකටං කථාවත්ථුප්පකරණං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

පුච්ඡා – කති ආවුසො තත්ථ කථායො තෙන ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

විස්සජ්ජනා – තත්ථ භන්තෙ වාචනාමග්ගතො ද්වෙ ච සතානි සත්තවීසති ච කථායො ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

පුග්ගලකථා

පුච්ඡා – කථඤ්චාවුසො තත්ථ පඨමා පුග්ගලකථා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

විස්සජ්ජනා – පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති, ආමන්තා. යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති, න හෙවං වත්තබ්බෙ. ආජානාහි නිග්ගහං හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි ''වත්තබ්බෙ ඛො 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන', නො ච වත්තබ්බෙ 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, මිච්ඡාති එවමාදිනා භන්තෙ තත්ථ පඨමා පුග්ගලකථා පඤ්ච භාණවාරමත්තාය තන්තියා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

අඤ්ඤාණකථා

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො කථාවත්ථුප්පකරණෙ දුතියවග්ගෙ දුතියා අඤ්ඤාණකථා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ පඤ්චමෙ කථාවත්ථුප්පකරණෙ දුතියවග්ගෙ දුතියා අඤ්ඤාණකථා ''අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති, ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අවිජ්ජා අවිජ්ජොසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණන්ති, න හෙවං වත්තබ්බෙ. නත්ථි අරහතො අවිජ්ජා අවිජ්ජොසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානිවරණන්ති, ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො අවිජ්ජා අවිජ්ජොසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ ''අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ''න්ති එවමාදිනා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා භාසිතා.

අසඤ්ඤකථා

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො පඤ්චමෙ කථාවත්ථුප්පකරණෙ තතියවග්ගෙ එකාදසමා අසඤ්ඤකථා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ පඤ්චමෙ කථාවත්ථුප්පකරණෙ තතියවග්ගෙ එකාදසමා අසඤ්ඤකථා ''අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථීති, ආමන්තා. සඤ්ඤාභවො සඤ්ඤාගති සඤ්ඤාසත්තාවාසො සඤ්ඤාසංසාරො සඤ්ඤායොනි සඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති, න හෙවං වත්තබ්බෙ''ති එවමාදිනා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි.

සඤ්ඤාභවො සඤ්ඤාගති සඤ්ඤාසත්තාවාසො සඤ්ඤාසංසාරො සඤ්ඤායොනි සඤ්ඤත්තභාවපටිලාභො.

න හෙවං වත්තබ්බෙ.

නනු අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති අසඤ්ඤසත්තාවාසො අසඤ්ඤසංසාරො අසඤ්ඤයොනි අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභො.

හඤ්චි අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති අසඤ්ඤසත්තාවාසො අසඤ්ඤසංසාරො අසඤ්ඤයොනි අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි.

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි.

පඤ්චවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභො.

නනු එකවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභො.

හඤ්චි එකවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි.

ඡට්ඨවග්ග

පඨවීධාතුසනිදස්සනාතිආදිකථා

පුච්ඡා – ඡට්ඨවග්ගෙ පන ආවුසො අට්ඨමා පඨවීධාතු සනිදස්සනාතිආදිකථා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

විස්සජ්ජනා – ඡට්ඨවග්ගෙ භන්තෙ අට්ඨමා පඨවීධාතු සනිදස්සනාතිආදිකථා ‘‘පඨවීධාතු සනිදස්සනාති ආමන්තා. රූපං රූපායතනං රූපධාතු නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං චක්ඛුස්මිං පටිහඤ්ඤති චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති, න හෙවං වත්තබ්බෙ’’ති එවමාදිනා ආයස්මතා මහාමොග්ගලි පුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

පඨවීධාතු සනිදස්සනා.

චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච පඨවීධාතුඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං.

තෙන හි න වත්තබ්බං චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච පඨවීධාතුඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං.

අන්තරාභවකථා

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො පඤ්චමෙ කථාවත්ථුප්පකරණෙ අට්ඨමවග්ගෙ දුතියා අන්තරාභවකථා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ පඤ්චමෙ කථාවත්ථුප්පකරණෙ අට්ඨමවග්ගෙ දුතියා අන්තරාභවකථා ‘‘අත්ථි අන්තරාභවොති, ආමන්තා. කාමභවොති, න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවොති, ආමන්තා. රූපභවොති, න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවොති, ආමන්තා. අරූපභවොති, න හෙවං වත්තබ්බෙ’’ති එවමාදිනා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

අත්ථි අන්තරාභවො.

න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අන්තරාභවො.

කාමභවස්ස ච රූපභවස්ස ච අන්තරෙ අත්ථි අන්තරාභවො.

න හෙවං වත්තබ්බෙ.

රූපභවස්ස ච අරූපභවස්ස ච අන්තරෙ අත්ථි අන්තරාභවො.

කාමභවස්ස ච රූපභවස්ස ච අන්තරෙ නත්ථි අන්තරාභවො.

හඤ්චි කාමභවස්ස ච රූපභවස්ස ච අන්තරෙ නත්ථි අන්තරාභවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ අත්ථි අන්තරාභවො.

සළායතනුප්පත්තිකථා

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො පඤ්චමෙ කථාවත්ථුප්පකරණෙ චුද්දසමවග්ගෙ දුතියා සළායතනුප්පත්තිකථා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ පඤ්චමෙ කථාවත්ථුප්පකරණෙ චුද්දසමෙවග්ගෙ දුතියා සළායතනුප්පත්තිකථා ‘‘සළායතනං අපුබ්බං අචරිමං මාතුකුච්ඡිස්මිං සණ්ඨාතීති, ආමන්තා. සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගී අහීනින්ද්‍රියො මාතුකුච්ඡිස්මිං ඔක්කමතීති, න හෙවං වත්තබ්බෙ’’ති එවමාදිනා ආයස්මතා මහාමොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරෙන විත්ථාරතො විභජිත්වා කථිතා.

සළායතනං අපුබ්බං අචරිමං මාතුකුච්ඡිස්මිං සණ්ඨාති.

සබ්බඞ්ගප්පච්චඞ්ගී අහීනින්ද්‍රියො මාතුකුච්ඡිස්මිං ඔක්කමති.

න හෙවං වත්තබ්බෙ.

උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන චක්ඛායතනං සණ්ඨාති.

උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන හත්ථා සණ්ඨන්ති, පාදා සණ්ඨන්ති, සීසං සණ්ඨාති, කණ්ණො සණ්ඨාති, නාසිකා සණ්ඨාති, මුඛං සණ්ඨාති, දන්තා සණ්ඨන්ති.

න හෙවං වත්තබ්බෙ.

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා යමකපාටිහීරාවසානෙ තාවතිංසදෙවලොකං ගන්ත්වා දසසහස්සලොකධාතුහි ආගම්ම සන්නිසින්නානං දෙවානං අභිධම්මදෙසනං දෙසෙන්තෙන පඨමං අභිධම්මපිටකෙ පඤ්චප්පකරණානි දෙසෙත්වා තදනන්තරං ඡට්ඨං යමකප්පකරණං දෙසෙන්තෙන කති යමකප්පකරණානි විභජිත්වා දෙසිතානි.

විස්සජ්ජනා – භගවතා භන්තෙ යමස්ස විසයාතීතෙන යමකපාටිහීරාවසානෙ තාවතිංසදෙවලොකං ගන්ත්වා තත්ථ දසසහස්සලොකධාතුහි ආගම්ම සන්නිසින්නානං දෙවතානං අභිධම්මපිටකං දෙසෙන්තෙන අභිධම්මපිටකෙ පුරිමානි පඤ්චප්පකරණානි දෙසෙත්වා තදනන්තරං ඡට්ඨං යමකප්පකරණං මූලයමකං ඛන්ධයමකං ආයතනයමකං ධාතුයමකං සච්චයමකං සඞ්ඛාරයමකං අනුසයයමකං චිත්තයමකං ධම්මයමකං ඉන්ද්‍රියයමකන්ති දස යමකප්පකරණානි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

මූලයමක

පුච්ඡා – කථඤ්චාවුසො තත්ථ භගවතා පඨමං මූලයමකං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ කුසලමූලා. යෙ වා පන කුසලමූලා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා කුසලා. යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ කුසලමූලෙන එකමූලා. යෙ වා පන කුසලමූලෙන එකමූලා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා කුසලා. යෙ කෙචි කුසලමූලෙන එකමූලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා කුසලමූලෙන අඤ්ඤමඤ්ඤමූලා. යෙ වා පන කුසලමූලෙන අඤ්ඤමඤ්ඤමූලා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා කුසලාති එවමාදිනා භන්තෙ තත්ථ භගවතා පඨමං මූලයමකං බාවීසතියා ච තිකෙහි දුකසතෙන ච විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ කුසලමූලා.

යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ කුසලමූලාති, තීණෙව කුසලමූලානි අවසෙසා කුසලා ධම්මා, න කුසලමූලා, යෙ වා පන කුසලමූලා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා කුසලාති, ආමන්තා –

ඛන්ධයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දුතියං ඛන්ධයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දුතියං ඛන්ධයමකං ''පඤ්චක්ඛන්ධා – රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. රූපං රූපක්ඛන්ධො, රූපක්ඛන්ධො රූපං. වෙදනා වෙදනාක්ඛන්ධො, වෙදනාක්ඛන්ධො වෙදනා. සඤ්ඤා සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඤ්ඤා. සඞ්ඛාරා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරා. විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණ''න්ති එවමාදිනා භගවතා පණ්ණත්තිවාරපවත්තිවාරපරිඤ්ඤාවාරසඞ්ඛාතෙහි තීහි වාරෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

ආයතනයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ තතියං ආයතනයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ තතියං ආයතනයමකං ''ද්වාදසායතනානි – චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝානායතනං ජිව්හායතනං කායායතනං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං. චක්ඛු චක්ඛායතනං, චක්ඛායතනං චක්ඛු. සොතං සොතායතනං, සොතායතනං සොත''න්ති එවමාදිනා පණ්ණත්තිවාරපවත්තිවාරපරිඤ්ඤාවාරසඞ්ඛාතෙහි තීහි වාරෙහි භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

ධාතුයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු චතුත්ථං ධාතුයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු චතුත්ථං ධාතුයමකං ''අට්ඨාරස ධාතුයො – චක්ඛුධාතු සොතධාතු ඝානධාතු ජිව්හාධාතු කායධාතු රූපධාතු සද්දධාතු ගන්ධධාතු රසධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු සොතවිඤ්ඤාණධාතු ඝානවිඤ්ඤාණධාතු ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු කායවිඤ්ඤාණධාතු මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු''ති එවමාදිනා භගවතා පණ්ණත්තිවාරපවත්තිවාරපරිඤ්ඤාවාරසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහාවාරෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

සච්චයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු පඤ්චමං සච්චයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු පඤ්චමං සච්චයමකං ''චත්තාරි සච්චානි – දුක්ඛසච්චං සමුදයසච්චං නිරොධසච්චං මග්ගසච්චං. දුක්ඛං දුක්ඛසච්චං, දුක්ඛසච්චං දුක්ඛං. සමුදයො සමුදයසච්චං, සමුදයසච්චං සමුදයො. නිරොධො නිරොධසච්චං, නිරොධසච්චං නිරොධො. මග්ගො මග්ගසච්චං, මග්ගසච්චං මග්ගො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

සඞ්ඛාරයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු ඡට්ඨං සඞ්ඛාරයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු ඡට්ඨං සඞ්ඛාරයමකං ''තයො සඞ්ඛාරා – කායසඞ්ඛාරො වචීසඞ්ඛාරො , චිත්තසඞ්ඛාරො. අස්සාසපස්සාසා කායසඞ්ඛාරො, විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරා, සඤ්ඤා ච වෙදනා ච චිත්තසඞ්ඛාරො ඨපෙත්වා විතක්කවිචාරෙ සබ්බෙපි චිත්තසම්පයුත්තකා ධම්මා චිත්තසඞ්ඛාරො''ති එවමාදිනා භගවතා පණ්ණත්තිවාරපවත්තිවාරපරිඤ්ඤාවාරසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහාවාරෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

අනුසයයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු සත්තමං අනුසයයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු සත්තමං අනුසයයමකං ''සත්ත අනුසයා – කාමරාගානුසයො පටිඝානුසයො මානානුසයො දිට්ඨානුසයො විචිකිච්ඡානුසයො භවරාගානුසයො අවිජ්ජානුසයො. කත්ථ කාමරාගානුසයො අනුසෙති, කාමධාතුයා ද්වීසු වෙදනාසු එත්ථ කාමරාගානුසයො අනුසෙතී''ති එවමාදිනා භගවතා උප්පත්තිට්ඨානවාර අනුසයවාර සානුසයවාර පජහනවාර පරිඤ්ඤාවාර පහීනවාර උප්පජ්ජනවාර ධාතුවාරසඞ්ඛාතෙහි අට්ඨහි මහාවාරෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

චිත්තයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු අට්ඨමං චිත්තයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු අට්ඨමං චිත්තයමකං ''යස්ස චිත්තං උප්පජ්ජති න නිරුජ්ඣති, තස්ස චිත්තං නිරුජ්ඣිස්සති න උප්පජ්ජිස්සති. යස්ස වා පන චිත්තං නිරුජ්ඣිස්සති න උප්පජ්ජිස්සති, තස්ස චිත්තං උප්පජ්ජති න නිරුජ්ඣතී''ති එවමාදිනා භගවතා සුද්ධචිත්තසාමඤ්ඤසුත්තන්තචිත්තමිස්සකවිසෙසඅභිධම්මචිත්තමිස්සකවිසෙස- සඞ්ඛාතෙහි තීහි මහානයෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

ධම්මයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු නවමං ධම්මයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු නවමං ධම්මයමකං ''කුසලා කුසලා ධම්මා, කුසලා ධම්මා කුසලා. අකුසලා අකුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා අකුසලා. අබ්‍යාකතා අබ්‍යාකතා ධම්මා, අබ්‍යාකතා ධම්මා අබ්‍යාකතා''ති එවමාදිනා භගවතා පණ්ණත්තිවාරපවත්තිවාරපරිඤ්ඤාවාරසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහාවාරෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

ඉන්ද්‍රියයමක

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු දසමං ඉන්ද්‍රියයමකං භගවතා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඡට්ඨෙ යමකප්පකරණෙ දසසු යමකෙසු දසමං ඉන්ද්‍රියයමකං ''බාවීසතින්ද්‍රියානි – චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝානින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං සුඛින්ද්‍රියං දුක්ඛින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං දොමනස්සින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං වීරියින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං අඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය''න්ති එවමාදිනා භගවතා පණ්ණත්තිවාර පවත්තිවාර පරිඤ්ඤාවාරසඞ්ඛාතෙහි තීහි මහාවාරෙහි විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

අතීතවාර

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඉන්ද්‍රියයමකෙ තීසු මහාවාරෙසු පවත්තිවාරෙ උප්පාදඅතීතවාරො භගවතා කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඉන්ද්‍රියයමකෙ තීසු මහාවාරෙසු පවත්තිවාරෙ උප්පාදඅතීතවාරො ''යස්ස චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිත්ථ, තස්ස සොතින්ද්‍රියං, ඝානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං, ඉත්ථින්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං, සද්ධින්ද්‍රියං, වීරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියං, උප්පජ්ජිත්ථාති, ආමන්තා. යස්ස වා පන මනින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිත්ථ, තස්ස චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිත්ථාති, ආමන්තා''ති එවමාදිනා භගවතා විභජිත්වා දෙසිතො.

උප්පාදඅනාගතවාර

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො ඉන්ද්‍රියයමකෙ තීසු මහාවාරෙසු පවත්තිවාරෙ උප්පාදඅනාගතවාරො භගවතා කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ ඉන්ද්‍රියයමකෙ තීසු මහාවාරෙසු පවත්තිවාරෙ උප්පාදඅනාගතවාරො ''යස්ස චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, තස්ස සොතින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සතීති, ආමන්තා. යස්ස වා පන සොතින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, තස්ස චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සතී''ති ආමන්තා. යස්ස චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, තස්ස ඝානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සතීති, යෙ රූපාවචරං උපපජ්ජිත්වා පරිනිබ්බායිස්සන්ති, තෙසං චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, නො ච තෙසං කායින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, ඉතරෙසං තෙසං චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජිස්සති කායින්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජිස්සතී''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

යස්ස චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, තස්ස ඉත්ථින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සතීති. යෙ රූපාවචරං උපපජ්ජිත්වා පරිනිබ්බායිස්සන්ති, යෙ ච පුරිසා එතෙනෙව භාවෙන කතිචි භවෙ දස්සෙත්වා පරිනිබ්බායිස්සන්ති තෙසං චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, නො ච තෙසං ඉත්ථින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, ඉතරෙසං තෙසං චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජිස්සති ඉත්ථින්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජිස්සති.

යස්ස චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, තස්ස පුරිසින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සතීති, යෙ රූපාවචරං උපපජ්ජිත්වා පරිනිබ්බායිස්සන්ති, යා ච ඉත්ථියො එතෙනෙව භාවෙන කතිචි භවෙ දස්සෙත්වා පරිනිබ්බායිස්සන්ති, තෙසං චක්ඛුන්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, නො ච තෙසං පුරිසින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති. ඉතරෙසං තෙසං චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජිස්සති පුරිසින්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජිස්සති.

යස්ස ඉත්ථින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, තස්ස පුරිසින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සතීති, යා ඉත්ථියො එතෙනෙව භාවෙන කතිචි භවෙ දස්සෙත්වා පරිනිබ්බායිස්සන්ති, තාසං ඉත්ථින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති, නො ච තාසං පුරිසින්ද්‍රියං උප්පජ්ජිස්සති. ඉතරෙසං තෙසං ඉත්ථින්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජිස්සති පුරිසින්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජිස්සති.

පට්ඨාන

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන අභිසම්බුද්ධකාලතො සත්තමවස්සෙ මනුස්සලොකෙ යමකපාටිහීරං දස්සෙත්වා තදනන්තරං තාවතිංසදෙවලොකං ගන්ත්වා තත්ථ පණ්ඩුකම්බලසිලායං සන්නිසීදිත්වා දසහි චක්කවාළසහස්සෙහි ආගම්ම සන්නිසින්නානං දෙවානං අභිධම්මදෙසනං දෙසෙන්තෙන යාව යමකප්පකරණා පුරිමානි ඡ අභිධම්මප්පකරණානි දෙසෙත්වා තදනන්තරං කිංනාම පකරණං දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – තෙන හන්තෙ භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන අභිසම්බුද්ධකාලතො සත්තමෙ වස්සෙ මනුස්සලොකෙ සාවත්ථියං කණ්ඩම්බමූලෙ යමකපාටිහීරං දස්සෙත්වා තදනන්තරං තාවතිංසදෙවලොකං ගන්ත්වා තත්ථ පණ්ඩුකම්බලසිලායං සන්නිපතිත්වා දසහි චක්කවාළසහස්සෙහි ආගම්ම සන්නිසින්නානං දෙවානං අභිධම්මදෙසනං දෙසෙන්තෙන පුරිමානි ඡ අභිධම්මප්පකරණානි දෙසෙත්වා තදනන්තරං අනන්තනයසමන්තපට්ඨානං නාම සත්තමං මහාපකරණං දෙසිතං.

පුච්ඡා – තං පනෙතං ආවුසො පට්ඨානං කෙනට්ඨෙන පට්ඨානන්ති වුච්චති.

විස්සජ්ජනා – තං පනෙතං හන්තෙ පට්ඨානං නානප්පකාරපච්චයට්ඨෙන විභජනට්ඨෙන පට්ඨිතට්ඨෙන ච පට්ඨානන්ති වුච්චති.

පුච්ඡා – තඤ්චාවුසො භගවතා පට්ඨානමහාපකරණං දෙසෙන්තෙන කතිහි වාරෙහි විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – තං ඛො හන්තෙ භගවතා පට්ඨානමහාපකරණං දෙසෙන්තෙන මාතිකානික්ඛෙපවාරසඞ්ඛාතො පච්චයුද්දෙසො පච්චයනිද්දෙසො මහාවාරෙති ද්වීහි පරිච්ඡෙදවාරෙහි විභජිත්වා දෙසිතං.

පුච්ඡා – තෙසු ආවුසො වාරෙසු පඨමෙ මාතිකානික්ඛෙපවාරෙ පච්චයුද්දෙසවාරො භගවතා කථං දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – තෙසු හන්තෙ ද්වීසු පරිච්ඡෙදවාරෙසු පඨමෙ මාතිකානික්ඛෙපවාරෙ පච්චයුද්දෙසෙ හෙතුපච්චයො ආරම්මණපච්චයො අධිපතිපච්චයො අනන්තරපච්චයො සමනන්තරපච්චයො සහජාතපච්චයො අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයො නිස්සයපච්චයො...පෙ.... අවිගතපච්චයො''ති. එවං ඛො හන්තෙ භගවතා විභජිත්වා දෙසිතො.

පුච්ඡා – තදනන්තරං පන ආවුසො පච්චයනිද්දෙසවාරො භගවතා කථං විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – තදනන්තරං පන හන්තෙ පච්චයනිද්දෙසවාරො ''හෙතුපච්චයොති – හෙතූ හෙතුසම්පයුත්තකානං ධම්මානං තංසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. ආරම්මණපච්චයොති – රූපාරම්මණං චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුයා තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො. සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤාණධාතුයා.... ගන්ධායතනං ඝානවිඤ්ඤාණධාතුයා.... රසායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතුයා.... ඵොට්ඨබ්බායතනං කායවිඤ්ඤාණධාතුයා තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො. රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනොධාතුයා තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො. සබ්බෙ ධම්මා මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා තංසම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො. යං යං ධම්මං ආරබ්භ යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විභජිත්වා දෙසිතො.

පුච්ඡා – තෙනාවුසො...පෙ.... සම්මාසම්බුද්ධෙන අභිධම්මපිටකෙ සත්තමෙ මහාපකරණෙ ද්වීසු පධානවාරෙසු දුතියෙ මහාවාරෙ කති ඨානානි විභජිත්වා දෙසිතානි.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ හන්තෙ සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ අනන්තනයසමන්තපට්ඨානෙ මහාපකරණෙ ද්වීසු පධානපරිච්ඡෙදවාරෙසු දුතියෙ මහාවාරෙ ධම්මානුලොමෙ ඡ පට්ඨානානි, තථා ධම්මපච්චනීයෙ ධම්මානුලොමපච්චනීයෙ ධම්මපච්චනීයානුලොමෙති චතුවීසති පට්ඨානානි භගවතා විභජිත්වා දෙසිතානි.

ධම්මානුලොම තිකපට්ඨාන

පුච්ඡා – තෙසුපි ආවුසො චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතිතිකා භගවතා කතිහි වාරෙහි විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – තෙසු හන්තෙ චතුවීසතියා මහාපට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතිතිකා පටිච්චවාරො සහජාතවාරො පච්චයවාරො නිස්සයවාරො සංසට්ඨවාරො සම්පයුත්තවාරො පඤ්හාවාරොති සත්තහි සත්තහි වාරෙහි විභජිත්වා භගවතා දෙසිතා.

කුසලත්තික පටිච්චවාර

පුච්ඡා – තෙසු වාවුසො ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු පඨමො පටිච්චමහාවාරො භගවතා කථං විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – තෙසු භන්තෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු පඨමො පටිච්චමහාවාරො සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලා ච අබ්‍යාකතා ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යුං හෙතුපච්චයා. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යුං හෙතුපච්චයා. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යුං හෙතුපච්චයා. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යුං හෙතුපච්චයා''ති එවමාදිනා පුච්ඡාවාරෙන ච. ''කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා. කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං. කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපච්චයා. කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූප''න්ති එවමාදිනා විස්සජ්ජනා විස්සජ්ජනාවාරෙන ච. ''හෙතුයා නව, ආරම්මණෙ තීණි, අධිපතියා නව, අනන්තරෙ සමනන්තරෙ තීණි, සහජාතෙ නව, අඤ්ඤමඤ්ඤෙ තීණි, නිස්සයෙ නව, උපනිස්සයෙ තීණි, පුරෙජාතෙ තීණි, ආසෙවනෙ තීණි, කම්මෙ නව, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ඣානෙ ඉන්ද්‍රියෙ මග්ගෙ නව, සම්පයුත්තෙ තීණි, විප්පයුත්තෙ අත්ථියා නව, නත්ථියා විගතෙ තීණි, අවිගතෙ නවා''ති එවමාදිනා සඞ්ඛ්‍යාවාරෙන ච භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා.

කුසලත්තික සහජාතවාර

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා...පෙ.... සම්මාසම්බුද්ධෙන අභිධම්මපිටකෙ මහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු දුතියො සහජාතවාරො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ අනන්තනයපට්ඨානෙ මහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු දුතියො සහජාතාවාරො ''කුසලං ධම්මං සහජාතො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං සහජාතා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සහජාතො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වෙ ඛන්ධා. කුසලං ධම්මං සහජාතො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ සහජාතං චිත්තසමුට්ඨානං රූපං. කුසලං ධම්මං සහජාතො කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං සහජාතා තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ සහජාතො එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූප''න්ති එවමාදිනා විස්සජ්ජනාවාරෙන ච. හෙතුයා නව, ආරම්මණෙ තීණි, අධිපතියා නව, අනන්තරෙ සමනන්තරෙ තීණි''ති එවමාදිනා සඞ්ඛ්‍යාවාරෙන ච වාචනාමග්ගතො ද්වීහි වාරෙහි පටිමණ්ඩිත්වා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

කුසලත්තික පච්චයවාර

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා...පෙ.... සම්මාසම්බුද්ධෙන පට්ඨානමහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු තතියො පච්චයවාරො කථං විභජිත්වා විත්ථාරෙන දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ අනන්තනයසමන්තපට්ඨානෙ මහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ බාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු තතියො පච්චයවාරො ''සියා කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා, සියා කුසලං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා, සියා කුසලං ධම්මං පච්චයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා''ති එවමාදිනා පුච්ඡාවාරෙන ච. ''කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා''ති එවමාදිනා විස්සජ්ජනාවාරෙන ච. ''හෙතුයා සත්තරස, ආරම්මණෙ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරෙ සමනන්තරෙ සත්ත, සහජාතෙ සත්තරස. අඤ්ඤමඤ්ඤෙ සත්තා''ති එවමාදිනා සඞ්ඛ්‍යාවාරෙන ච. පච්චයානුලොම පච්චය පච්චනිය පච්චයානුලොම පච්චනීය පච්චය පච්චනීයානුලොමසඞ්ඛාතෙහි චතූහි නයෙහි විභජිත්වා භගවතා දෙසිතො.

කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. කුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා- ....

පඤ්හාවාර

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා...පෙ.... සම්මාසම්බුද්ධෙන අභිධම්මපිටකෙ සත්තසු මහාපකරණෙසු සත්තමෙ පට්ඨානමහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු සත්තමො පඤ්හාවාරො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ අනන්තනයසමන්තපට්ඨානෙ මහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු සත්තමො පඤ්හාවාරො ''සියා කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. සියා කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. සියා කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා පුච්ඡාවාරෙන ච. ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා විස්සජ්ජනාවාරෙන ච ''හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණෙ නව, අධිපතියා දස, අනන්තරෙ සමනන්තරෙ සත්ත, සහජාතෙ නව, අඤ්ඤමඤ්ඤෙ තීණි, නිස්සයෙ තෙරස, උපනිස්සයෙ නව, පුරෙජාතෙ පච්ඡාජාතෙ ආසෙවනෙ තීණි, කම්මෙ සත්ත, විපාකෙ එකං. ආහාරෙ ඉන්ද්‍රියෙ ඣානෙ මග්ගෙ සත්ත, සම්පයුත්තෙ තීණි, විප්පයුත්තෙ පඤ්ච, අත්ථියා තෙරස, නත්ථියා විගතෙ සත්ත, අවිගතෙ තෙරසා''ති එවමාදිනා සඞ්ඛ්‍යාවාරෙන ච පච්චයානුලොමපච්චයපච්චනීයපච්චයානුලොමපච්චනීයපච්චයපච්චනීයානුලොමසඞ්ඛාතෙහි චතූහි නයෙහි භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො ....

විස්සජ්ජනාවාර

හෙතුපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා...පෙ.... සම්මාසම්බුද්ධෙන අභිධම්මපිටකෙ සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ පට්ඨානමහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු සත්තමෙ පඤ්හාවාරෙ පුච්ඡාවිස්සජ්ජනාසඞ්ඛ්‍යාවාරසඞ්ඛාතෙසු තීසු වාරෙසු විස්සජ්ජනාවාරෙ හෙතුපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ අනන්තනයසමන්තපට්ඨානෙ මහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු සත්තමෙ පඤ්හාවාරෙ පච්චයානුලොමපච්චයපච්චනීය පච්චයානුලොම පච්චනීයපච්චය පච්චයනීයානුලොමසඞ්ඛාතෙසු චතුසු නයෙසු පඨමෙ පච්චයානුලොමනයෙ පුච්ඡාවාරවිස්සජ්ජනාවාරසඞ්ඛ්‍යාවාරසඞ්ඛාතෙසු තීසුපි වාරෙසු දුතියෙ විස්සජ්ජනාවාරෙ හෙතුපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. කුසලා හෙතූ චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

... ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ සම්පයත්තකානං ඛන්ධානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ චිත්තසමුට්ඨානං රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතූ සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො''.

ආරම්මණපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො...පෙ.... සම්මාසම්බුද්ධෙන අභිධම්මපිටකෙ සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ පට්ඨානමහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු සත්තමෙ පඤ්හාවාරෙ චතූසු නයෙසු පඨමෙ පච්චයානුලොමනයෙ පුච්ඡාවිස්සජ්ජනාසඞ්ඛ්‍යාවාරසඞ්ඛාතෙසු තීසු වාරෙසු දුතියෙ විස්සජ්ජනාවාරෙ හෙතුපච්චයවිභඞ්ගාදීසු චතුවීසතියා විභඞ්ගෙසු දුතියො ආරම්මණපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ අනන්තනයසමන්තපට්ඨානෙ මහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ ද්වාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු සත්තමෙ පඤ්හාවාරෙ චතූසු නයෙසු පඨමෙ පච්චයානුලොමනයෙ තීසු ච වාරෙසු දුතියෙ විභඞ්ගවාරෙ හෙතුපච්චයවිභඞ්ගාදීසු චතුවීසතියා විභඞ්ගෙසු දුතියො ආරම්මණපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො, දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා තං පච්චවෙක්ඛති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි පච්චවෙක්ඛති, ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං පච්චවෙක්ඛති, සෙක්ඛා ගොත්‍රභුං පච්චවෙක්ඛන්ති, වොදානං පච්චවෙක්ඛන්ති, සෙක්ඛා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං පච්චවෙක්ඛන්ති, සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති, චෙතොපරියඤාණෙන කුසලචිත්තසමඞ්ගිස්ස චිත්තං ජානන්ති, ආකාසානඤ්චායතනකුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායතනකුසලස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනකුසලං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනකුසලස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො. කුසලා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධඤාණස්ස, චෙතොපරියඤාණස්ස, පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණස්ස, යථාකම්මූපගඤාණස්ස, අනාගතංසඤාණස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

අධිපතිපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – අභිධම්මපිටකෙ ආවුසො සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ පට්ඨානමහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙසු බාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු සත්තමෙ පඤ්හාවාරෙ චතූසු නයෙසු පඨමෙ පච්චයානුලොමනයෙ පුච්ඡාවිස්සජ්ජනාසඞ්ඛ්‍යාසඞ්ඛාතෙසු තීසු වාරෙසු දුතියෙ විස්සජ්ජනාසඞ්ඛාතෙ විභඞ්ගවාරෙ හෙතුපච්චයවිභඞ්ගාදීසු චතුවීසතියා විභඞ්ගෙසු තතියො අධිපතිපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ සත්තසු පකරණෙසු සත්තමෙ අනන්තනයසමන්තපට්ඨානෙ මහාපකරණෙ චතුවීසතියා පට්ඨානෙසු පඨමෙ ධම්මානුලොමතිකපට්ඨානෙ බාවීසතියා තිකෙසු පඨමෙ කුසලත්තිකෙ සත්තසු මහාවාරෙසු සත්තමෙ පඤ්හාවාරෙ චතූසු නයෙසු පඨමෙ පච්චයානුලොමනයෙ පුච්ඡාවිස්සජ්ජනාසඞ්ඛ්‍යාසඞ්ඛාතෙසු තීසු වාරෙසු දුතියෙ විස්සජ්ජනාසඞ්ඛාතෙ විභඞ්ගවාරෙ හෙතුපච්චයවිභඞ්ගාදීසු චතුවීසතියා විභඞ්ගෙසු තතියො අධිපතිපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො. ආරම්මණාධිපති, සහජාතාධිපති. ආරම්මණාධිපති–දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා තං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති. පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, සෙක්ඛා ගොත්‍රභුං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති, වොදානං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති, සෙක්ඛා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති. සහජාතාධිපති–කුසලාධිපති සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

අනන්තරපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා...පෙ.... චතුත්ථො අනන්තරපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ...පෙ.... චතුත්ථො අනන්තරපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො. අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස, අනුලොමං වොදානස්ස, ගොත්‍රභු මග්ගස්ස, වොදානං මග්ගස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

සහජාතපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො...පෙ.... ඡට්ඨො සහජාතපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ...පෙ.... ඡට්ඨො සහජාතපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ද්වින්නං ඛන්ධානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

උපනිස්සයපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා…පෙ…. නවමො උපනිස්සයපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ…පෙ…. නවමො උපනිස්සයපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. ආරම්මණූපනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො, පකතූපනිස්සයො. ආරම්මණූපනිස්සයො–දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා තං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති…පෙ….

පකතූපනිස්සයො – සද්ධං උපනිස්සාය දානං දෙති සීලං සමාදියති උපොසථකම්මං කරොති, ඣානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභිඤ්ඤං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

පුරෙජාතපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො…පෙ…. දසමො පුරෙජාතපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ…පෙ…. දසමො පුරෙජාතපච්චයවිභඞ්ගො ''අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. ආරම්මණපුරෙජාතං, වත්ථුපුරෙජාතං. ආරම්මණපුරෙජාතං–අරහා චක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති. සොතං, ඝානං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති. දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති, දිබ්බාය සොතධාතුයා සද්දං සුණාති, රූපායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස, සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤාණස්ස, ගන්ධායතනං ඝානවිඤ්ඤාණස්ස, රසායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස, ඵොට්ඨබ්බායතනං කායවිඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. වත්ථුපුරෙජාතං–චක්ඛායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස, සොතායතනං සොතවිඤ්ඤාණස්ස, ඝානායතනං ඝානවිඤ්ඤාණස්ස, ජිව්හායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස, කායායතනං කායවිඤ්ඤාණස්ස, වත්ථු විපාකාබ්‍යාකතානං ක්‍රියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

කම්මපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා…පෙ…. තෙරසමො කම්මපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ…පෙ…. තෙරසමො කම්මපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා චෙතනා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො. සහජාතා, නානාක්ඛණිකා. සහජාතා–කුසලා චෙතනා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො. නානාක්ඛණිකා–කුසලා චෙතනා විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො. කුසලා චෙතනා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

ආහාරපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො…පෙ…. පන්නරසමො ආහාරපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ…පෙ…. පන්නරසමො ආහාරපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො. කුසලා ආහාරා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ආහාරපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො. කුසලා ආහාරා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං ආහාරපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

ඉන්ද්‍රියපච්චයවිභඞ්ග

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා…පෙ…. සොළසමො ඉන්ද්‍රියපච්චයවිභඞ්ගො කථං විත්ථාරෙන විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ…පෙ…. සොළසමො ඉන්ද්‍රියපච්චයවිභඞ්ගො ''කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන

පච්චයො. කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඉන්ද්‍රියා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

සඞ්ඛ්‍යාවාර

පුච්ඡා – තෙනාවුසො...පෙ.... පුච්ඡාවිස්සජ්ජනාසඞ්ඛ්‍යාවාරසඞ්ඛාතෙසු තීසු වාරෙසු තතියො සඞ්ඛ්‍යාවාරො කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ...පෙ.... තතියො සඞ්ඛ්‍යාවාරො ''හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණෙ නව, අධිපතියා දස, අනන්තර සමනන්තරෙ සත්ත, සහජාතෙ නව, අඤ්ඤමඤ්ඤෙ තීණි, නිස්සයෙ තෙරස, උපනිස්සයෙ නව, පුරෙජාතෙ පච්ඡාජාතෙ ආසෙවනෙ තීණි , කම්මෙ සත්ත, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ඉන්ද්‍රියෙ ඣානෙ මග්ගෙ සත්ත, සම්පයුත්තෙ තීණි, විප්පයුත්තෙ පඤ්ච, අත්ථියා තෙරස, නත්ථියා විගතෙ සත්ත, අවිගතෙ තෙරසා''ති එවමාදිනා භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතො.

හෙතු සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත, හෙතු සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති තීණි, හෙතු සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති තීණි ...

වෙදනාත්තික පටිච්චවාර

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා...පෙ.... පඨමං කුසලත්තිකං විත්ථාරතො විභජිත්වා තදනන්තරං අවසෙසා වෙදනාත්තිකාදයො එකවීසතිතිකා කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ...පෙ.... පඨමං කුසලත්තිකං විත්ථාරතො විභජිත්වා තදනන්තරං අවසෙසා වෙදනාත්තිකාදයො එකවීසතිතිකා ''සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං ධම්මං පටිච්ච සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං එකං ඛන්ධං පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, පටිසන්ධික්ඛණෙ සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං එකං ඛන්ධං පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො''ති එවමාදිනා ච. විපාකං ධම්මං පටිච්ච විපාකො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. විපාකං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා. විපාකං ධම්මං පටිච්ච නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, විපාකෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානරූපං, පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච කටත්තාරූපං, ඛන්ධෙ පටිච්ච වත්ථූ''ති එවමාදිනා ච එකෙකස්මිං තිකෙ සත්තහි සත්තහි මහාවාරෙහි එකෙකස්මිඤ්ච මහාවාරෙ චතූහි චතූහි නයෙහි භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතා.

දුකපට්ඨාන

පුච්ඡා – තෙනාවුසො...පෙ.... තිකපට්ඨානාදීසු ඡසු අන්තොගධපට්ඨානාදීසු පඨමං තිකපට්ඨානං දෙසෙත්වා තදනන්තරං දුකපට්ඨානං කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ...පෙ.... තිකපට්ඨානාදීසු ඡසු අන්තොගධපට්ඨානාදීසු පඨමං තිකපට්ඨානං විභජිත්වා තදනන්තරං දුකපට්ඨානං ''හෙතුං ධම්මං පටිච්ච හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, අලොභං පටිච්ච අදොසො අමොහො, අදොසං පටිච්ච අලොභො අමොහො, අමොහං පටිච්ච අලොභො අදොසො. ලොභං පටිච්ච මොහො, මොහං පටිච්ච ලොභො, දොසං පටිච්ච මොහො, මොහං පටිච්ච දොසො''ති එවමාදිනා ච. සරණං ධම්මං පටිච්ච සරණො දම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, සරණං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා. සරණං ධම්මං පටිච්ච අරණො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, සරණෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං. සරණං ධම්මං පටිච්ච සරණො ච අරණො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපච්චයා. සරණං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූප''න්ති එවමාදිනා ච. එකෙකස්මිං දුකෙ සත්තහි සත්තහි මහාවාරෙහි එකෙකස්මිඤ්ච මහාවාරෙ චතූහි චතූහි නයෙහි භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

සරණං ධම්මං පටිච්ච සරණො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, සරණං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ

ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා ...

දුකතිකපට්ඨාන දුකදුකපට්ඨාන

පුච්ඡා – තෙනාවුසො…පෙ…. තිකපට්ඨානාදීසු ඡසු අන්තොගධපට්ඨානෙසු පඨමං තිකපට්ඨානඤ්ච දුතියං දුකපට්ඨානඤ්ච විභජිත්වා තදවසෙසානි දුකතිකපට්ඨානාදීනි චත්තාරො පට්ඨානානි කථං විභජිත්වා දෙසිතානි.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ…පෙ…. තිකපට්ඨානාදීසු ඡසු අන්තොගධපට්ඨානෙසු පඨමං තිකපට්ඨානඤ්ච දුතියං දුකපට්ඨානඤ්ච විභජිත්වා තදවසෙසා දුකතිකපට්ඨානාදයො ''හෙතුං කුසලං ධම්මං පටිච්ච හෙතු කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. හෙතුං කුසලං ධම්මං පටිච්ච නහෙතු කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. හෙතුං කුසලං ධම්මං පටිච්ච හෙතු කුසලො ච නහෙතු කුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපච්චයා, නහෙතුං කුසලං ධම්මං පටිච්ච නහෙතු කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, නහෙතුං කුසලං ධම්මං පටිච්ච හෙතු කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, නහෙතුං කුසලං ධම්මං පටිච්ච හෙතු කුසලො ච නහෙතු කුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපච්චයා''ති එවමාදිනා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතානි.

ධම්මපච්චනීයපට්ඨාන

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා…පෙ…. පඨමං ධම්මානුලොමපට්ඨානං විභජිත්වා තදනන්තරං දුතියං ධම්මපච්චනීයපට්ඨානං කථං විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ…පෙ…. පඨමං ධම්මානුලොමපට්ඨානං විභජිත්වා තදනන්තරං දුතියං ධම්මපච්චනීයපට්ඨානං ''නකුසලං ධම්මං පටිච්ච නකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. අකුසලාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච අකුසලාබ්‍යාකතා තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. නකුසලං ධම්මං පටිච්ච නඅකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා. විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. පටිසන්ධික්ඛණෙ…පෙ…. නකුසලං ධම්මං පටිච්ච නඅබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා''ති එවමාදිනා තිකපට්ඨානාදීහි ඡහි අන්තොගධපට්ඨානෙහි එකෙකස්මිඤ්ච තිකපට්ඨානෙ දුකපට්ඨානෙ දුකතිකපට්ඨානෙ තිකදුකපට්ඨානෙ තිකතිකපට්ඨානෙ දුකදුකපට්ඨානෙ සත්තහි සත්තහි මහාවාරෙහි එකෙකස්මිඤ්ච මහාවාරෙ චතූහි චතූහි නයෙහි භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

ධම්මානුලොමපච්චනීයපට්ඨාන

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා…පෙ…. තතියං ධම්මානුලොමපච්චනීයපට්ඨානං කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ…පෙ…. තතියං ධම්මානුලොමපච්චනීයපට්ඨානං ''කුසලං ධම්මං පටිච්ච නකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානරූපං. කුසලං ධම්මං පටිච්ච නඅකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. කුසලං ධම්මං පටිච්ච නඅබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා. කුසලං ධම්මං පටිච්ච නඅකුසලො ච නඅබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපච්චයා. කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා…පෙ…. ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා. කුසලං ධම්මං පටිච්ච නකුසලො ච නඅකුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපච්චයා. කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානරූප''න්ති එවමාදිනා භන්තෙ තිකපට්ඨානාදීහි ඡහි අන්තොගධපට්ඨානෙහි එකෙකස්මිඤ්ච තිකපට්ඨානෙ දුකපට්ඨානෙ තිකදුකපට්ඨානෙ දුකතිකපට්ඨානෙ තිකතිකපට්ඨානෙ දුකදුකපට්ඨානෙ සත්තහි සත්තහි මහාවාරෙහි එකෙකස්මිඤ්ච මහාවාරෙ චතූහි චතූහි නයෙහි භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

ධම්මපච්චනීයානුලොමපට්ඨාන

පුච්ඡා – තෙනාවුසො භගවතා…පෙ…. ධම්මානුලොමාදීසු පධානභූතෙසු චතූසු පට්ඨානෙසු චතුත්ථං පරියොසානභූතං ධම්මපච්චනීයානුලොමපට්ඨානං කථං විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.

විස්සජ්ජනා – අභිධම්මපිටකෙ භන්තෙ…පෙ…. ධම්මානුලොමපට්ඨානාදීසු චතූසු පධානභූතෙසු මහාපට්ඨානෙසු චතුත්ථං පරියොසානභූතං ධම්මපච්චනීයානුලොමපට්ඨානං ''නකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා. නකුසලං ධම්මං පටිච්ච නඅකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා. අකුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච

චිත්තසමුට්ඨානරූපං, විපාකාබ්‍යාකතං ක්‍රියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං… පෙ…. ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. ඛන්ධෙ පටිච්ච වත්ථු, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා. නකුසලං ධම්මං පටිච්ච නඅබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා''ති එවමාදිනා තිකපට්ඨානාදීහි චාති අන්තොගධපභෙදපට්ඨානෙහි එකෙකස්මිඤ්ච තිකපට්ඨානෙ දුකපට්ඨානෙ දුකතිකතිකදුකතිකතිකදුකදුකපට්ඨානෙ පටිච්චවාරාදීහි සත්තහි මහාවාරෙහි එකෙකස්මිඤ්ච මහාවාරෙ පච්චයානුලොමාදීහි චතූහි චතූහි නයෙහි භගවතා විත්ථාරතො විභජිත්වා දෙසිතං.